

L. dz. Rz.IRN.5144. 31. 2023.MN

Rzeszów 6. 03. 2023 r.

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
z siedzibą w Przemyślu
Delegatura w Rzeszowie
35-064 Rzeszów, ul. Mickiewicza 7
tel./fax 17 853-94-61, 17 853-94-62
Nr decyzji 14/23

DECYZJA

Na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 2, lit. a, art.7 pkt 1, art. 89 ust. 2, art. 92 ust. 6, art. 93 ust.1 oraz art. 36 ust.1 pkt.1 oraz art. 37 a ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami / t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 840/ oraz § 2 ust. 1 i § 12 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich, przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków /D. U. poz. 1609 z 2018 r. / oraz Upoważnienia Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 6.06.2022 r. a także art. 104 kodeksu postępowania administracyjnego, na podstawie wniosku **Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Jana Chrzciciela w Pilźnie z dn. 12.01.2021 r** w sprawie prac konserwatorskich witraży oraz wymianę obecnych okien osłonowych zewnętrznych w obrębie korpusu nawowego i zakrystii kościoła parafialnego.

rejestr zabytków nr: B – 1025 z dn. 8.02.2022 r.

POZWALAM

Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Jana Chrzciciela w Pilźnie

na wykonanie prac konserwatorskich witraży w obrębie korpusu nawowego i zakrystii kościoła parafialnego wraz z wymianą okien osłonowych zewnętrznych wg programu stanowiącego integralną część niniejszej decyzji, opracowanego przez kons. dzieł sztuki dr Edytę Bernardy, Kraków 2023 r.

Termin ważności pozwolenia: **31 grudnia 2027 r**

Pozwolenie wydaje się z następującymi warunkami:

- **przekazania nie później niż 14 dni przed rozpoczęciem prac oświadczenia wykonawcy o przyjęciu obowiązków wykonania prac**
- niezwłocznego zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prowadzenia wskazanych w pozwoleniu prac;
- prowadzenia dokumentacji przebiegu wskazanych w pozwoleniu prac, w sposób umożliwiający jednoznaczną identyfikację i dokładną lokalizację przestrzenną wszystkich czynności, użytych materiałów i przekazania jej wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia tych prac;
- opracowania sposobu postępowania z zabytkiem po zakończeniu wskazanych w pozwoleniu prac albo badań i przekazania tego opracowania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia tych prac;
- dokonania odbioru częściowego i końcowego wykonanych prac konserwatorskich z udziałem wojewódzkiego konserwatora zabytków

UZASADNIENIE

W dn. 02.03.2023 r do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków Delegatury w Rzeszowie wpłynął wniosek Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Jana Chrzciciela w Pilźnie w sprawie prac konserwatorskich witraży w obrębie korpusu nawowego i zakrystii kościoła parafialnego wraz z wymianą okien osłonowych zewnętrznych. Do wniosku został przedstawiony program prac opracowany przez kons. dzieł sztuki dr Edytę Bernardy. Program zawiera opis stanu zachowania poszczególnych okien. Okna gomółkowe o obrębie nawy bocznej południowej znajdują się w złym stanie zachowania. Istniejące okna osłonowe zewnętrzne w korpusie nawowym i zakrystii zostały zamontowane nieprawidłowo przy użyciu cementu i nie spełniają obecnych standardów konserwatorskich. Stalowa konstrukcja jest skorodowana, szyby posiadają pęknięcia i fakturę widoczną w odbiorze estetycznym witraży. Wykonanie prac pozwoli na zabezpieczenie witraży przed działaniami warunków zewnętrznych, poprawi warunki termoizolacyjne kościoła, zapewni wentylację i prawidłową ekspozycje artystycznych przeszkleń i ich odbiór estetyczny.

Powołanie przepisów art. 6 ust. 1 pkt 2, lit. a, art.7 pkt 1, art. 89 ust. 2, art. 92 ust. 6, art. 93 ust.1 oraz art. 36 ust.1 pkt.1 oraz art. 37 a ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami / t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 840 / oraz § 2 ust. 1 i § 12 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich, przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków /Dz. U. poz. 1609 z 2018 r. / powołano, gdyż zezwolenie dotyczy prac powodujących zmiany w zabytku wpisanym do rejestru (nr rej. wyżej). Powołanie przepisów art. 89 pkt. 2, art. 92 ust. 6. art. 93 ust. 1 teże ustawy znajduje podstawę w zakresie właściwości miejscowej, rzeczowej i instancyjnej Zastępcy Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu na podstawie upoważnienia z dnia 6.06.2022 r. do rozpoznania niniejszej sprawy. Art. 104 Kpa powołano, gdyż załatwia przedmiotową sprawę.

POUCZENIE

Postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia może być wznowione, a następnie pozwolenie może zostać cofnięte lub zmienione na podstawie art.47 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Zgodnie z art. 127a § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego w trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. Z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

Od niniejszej decyzji przysługuje Stronom – na podstawie art. 127 § 1 i 129 § 1 i 2 kpa – za moim pośrednictwem odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie w terminie 14 dni od daty jej doręczenia.

Zał. Program prac

Z upoważnienia
Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
w Przemyślu
Marta Nikiel
MARTA NIKIEL
Główny Specjalista
Delegatura Wojewódzkiego
Urzędu Ochrony Zabytków w Rzeszowie

Otrzymują do wykonania:

1. Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Jana Chrzciciela w Pilźnie, 39-220 Pilzno,
ul. Lwowska 3

Otrzymują do wiadomości:

1. dr Edyta Bernady
- ② Urząd Miasta Pilzna
3. Kuria Diecezjalna w Tarnowie
4. a/a Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków z siedzibą w Przemyślu - Delegatura
w Rzeszowie, ul. Mickiewicza 7, 35-064 Rzeszów
- 5.teczka obiektu

MN

Pobrano opłatę skarbową w wysokości 82 zł
na konto Urzędu Miejskiego w Przemyślu
nr: 89 1560 0013 2787 7120 6000 0003

6. CEL I ZAŁOŻENIA

Celem proponowanego programu prac konserwatorskich jest rozwiązanie dwóch podstawowych problemów zespołu witraży z kościoła pw. św. Jana Chrzciciela w Pilźnie. Pierwszym jest zły stan zachowania przeszkleń gomółkowych, wymagających rychłej interwencji konserwatorskiej. Postępujące wyginanie się płaszczyzn kwater będzie prowadziło do dalszego ich niszczenia – pęknięcia szkieł i listew ołowianych, a następnie wypadania fragmentów lub całych gomółek. Drugim jest konieczność wymiany obecnego oszklenia zewnętrznego. Rdzewiejąca konstrukcja stalowa oszkleń oraz zastosowanie szyb zbrojonych wymaga ingerencji celem poprawy walorów estetycznych zarówno witraży, jak i całej elewacji świątyni. Z tego względu, mimo dobrego stanu zachowania przeszkleń geometrycznych nawy północnej i witraży zakrystii proponuje się wymianę ich oszkleń zewnętrznych.

Program konserwacji przeszkleń gomółkowych zakłada demontaż kwater witrażowych z otworów okiennych oraz demontaż oszkleń zewnętrznych, wraz z ich stalową konstrukcją. Niezbędne jest wyprostowanie kwater witrażowych. Ze względu na silne wygięcie części z kwater, może okazać się konieczna częściowa wymiana listew ołowianych. Wyprostowane kwatery zostaną następnie oczyszczone, pęknięcia gomółek sklejone. Aby zapobiec ponownemu odkształceniu się płaszczyzn przeszkleń gomółkowych zostaną zamontowane nowe pionowe wiatrownice, zamiast obecnych poziomych. Ponowny montaż kwater zostanie dokonany analogicznie do witraży prezbiterium kościoła.

Ze względu na dobry stan zachowania witraży nawy północnej i zakrystii proponuje się jedynie wymianę oszklenia zewnętrznego tych okien. Aby zagwarantować jednolity wygląd całości świątyni konieczny będzie demontaż szyb zbrojonych wraz z ich konstrukcją, a także demontaż witraży. Po wymienieniu szklenia zewnętrznego, oczyszczone witraże zostaną ponownie zamontowane na sztabach nośnych.

Równie istotnym elementem proponowanego programu będzie wykończenie okien korpusu nawowego po zdemontowaniu obecnych oszkleń zewnętrznych oraz witraży. Zamontowane od wnętrza świątyni witraże zostały częściowo wpuszczone w tynk. Z kolei od zewnątrz, oszklenia zostały osadzone w zaprawie cementowej. Zarówno tynk okalający kwatery witrażowe, jak i zaprawa cementowa okalająca oszklenia zostaną częściowo naruszone podczas demontażu okien. Dlatego w osobnym punkcie poniższego programu zostało ujęte również proponowane postępowanie dla tych partii ościeży okiennych.

7. PROGRAM PRAC

I Przeszklenia gomółkowe

1) Wymontowanie kwater witrażowych z okien oraz demontaż oszkleń zewnętrznych.

Na czas prac otwory okienne będą zabezpieczone przed czynnikami atmosferycznymi za pomocą płyt OSB lub poliwęglanowych.

2) Przywrócenie pierwotnej płaszczyzny wygiętym kwaterom witrażowym.

Najpierw zostaną zdemontowane wszystkie poziome wiatrownice. Jeżeli zabieg prostowania płaszczyzn witraży nie będzie przynosił oczekiwanych rezultatów, konieczna będzie częściowa wymiana listew ołowianych. Dokładne oględziny kwater po zdemontowaniu ukażą faktyczny stan zachowania ołowiu oraz lutów cynowo-ołowianych.

3) Oczyszczenie powierzchni szkieł oraz profili ołowianych z zabrudzeń.

Kwaterny zostaną wstępnie oczyszczone na sucho miękkim pędzlem, następnie po przeprowadzeniu prób dobrane zostaną odpowiednie metody czyszczenia szkła, warstwy malarskiej i listew ołowianych:

- na sucho za pomocą skalpela (pozostałości kitu uszczelniającego)
- na mokro przy zastosowaniu wodnych roztworów alkoholu etylowego i acetonu w różnych proporcjach oraz w postaci czystej. Po wstępnych oględzinach nie zakłada się konieczności stosowania mocniejszych substancji.

4) Klejenie pęknięć szkieł

Zaleca się zastosowanie w tym celu żywicy epoksydowych Araldite 2020 ze względu na dobre właściwości mechaniczne i optyczne. Wybrana żywica umożliwia klejenie stykowe, w taki sposób, że spoina staje się niemal niewidoczna.

5) Uszczelnienie obu powierzchni kitem kredowo-olejnym.

6) Oprawienie w ramki tytanowo-cynkowe oraz zamontowanie pionowych wiatrownic.

Wiatrownice zostaną wykonane z pręta mosiężnego lub stalowego. Pionowy montaż wiatrownic zabezpieczy kwaterny witrażowe przed ponownym zniekształceniem spowodowanym przez

osiadanie kwater pod własnym ciężarem. Ramki tytanowo-cynkowe dodatkowo usztywnią konstrukcję kwater witrażowych.

7) Konserwacja sztab nośnych.

Powierzchnię sztab należy oczyścić, usunąć ogniska korozji oraz zabezpieczyć farbą antykorozyjną. Proponuje się zastosowanie farby podkładowej Rostschutz Metallgrund oraz farby nawierzchniowej Kunstschmiede-Lack firmy Eddi Schmied w kolorze grafitowym.

8) Montaż szklenia zewnętrznego oraz witraży.

Proponuje się montaż szkła osłonowego w obecnym miejscu zamontowania witraża oraz montaż witraża od strony wnętrza kościoła (zgodnie z projektem na rys.1). Zaleca się zastosowanie pakietu termoizolacyjnego 24 mm (szyba zewnętrzna 4 mm, ramka dystansowa o szerokości 16 mm, szyba wewnętrzna 4 mm). Jednakże ostateczna grubość pakietu może zostać określona dopiero po demontażu witraży. Tafle szkła typu float zostaną osadzone w pierwotnych miejscach witraży na silikonie neutralnym firmy den Braven Tecsil na 469.

Zakłada się oprawienie witraży w ramki tytanowo-cynkowe (pełniące funkcję wzmacniającą konstrukcję kwater), do których dodatkowo zostaną zamocowane fartuchy ołowiane (fot.5), celem ograniczenia ewentualnych prześwitów światła z przestrzeni między oszkleniem a witrażem. Zostaną również zamontowane nowe listwy dociskowe.

Dzięki proponowanemu rozwiązaniu znacząco poprawi się odbiór estetyczny elewacji kościoła. Zarówno oszklenie zewnętrzne, jak i kwatery witrażowe będą w łatwy sposób demontowalne.

II Przeszklenia geometryczne i witraże zakrystii

Ze względu na dobry stan zachowania przeszkleń geometrycznych i witraży zakrystii proponuje się uproszczony program, zakładający użycie tych samych materiałów jak w przypadku przeszkleń gomółkowych:

- 1) Wymontowanie kwater witrażowych z okien oraz demontaż oszkleń zewnętrznych.
- 2) Oczyszczenie powierzchni kwater witrażowych
- 3) Oprawienie kwater w ramki tytanowo-cynkowe.
Jeżeli stan zachowania wiatrownic jest dobry, to mogą być pozostawione, jeżeli zostaną dostrzeżone ślady korozji na wiatrownicach, to zaleca się je wymienić na nowe.
- 4) Konserwacja sztab nośnych.
- 5) Montaż szklenia zewnętrznego oraz witraży.

III Konserwacja okładzin cementowych i ubytków tynków wewnętrznych

Ze względu na rozległe użycie zaprawy cementowej w ościeżach okiennych, a także przeprowadzone odkrywki proponuje się pozostawienie okładzin i przeprowadzenie zabiegów poprawiających ich walory estetyczne.

1) Oczyszczenie z powierzchniowych zabrudzeń

2) Poprawa profili laskowań okien nawy południowej

Jeżeli w wyniku dokładnych oględzin stanu zachowania cementowych laskowań okaże się, że jest możliwa ingerencja w ich strukturę, to proponuje się metodami mechanicznymi poprawić ich kształt – wprowadzić dodatkowe podziały profili, które wizualnie wyszczuplą laskowania,

3) Uzupelnienie ubytków i spękań zaprawy cementowej

W celu uzupełnienia ubytków proponuje się zastosowanie zaprawy Restauriermortel firmy Remmers (z ewentualnym dodatkiem cementu) lub zaprawy wapienno-cementowej. W przypadku większych ubytków można dodatkowo zastosować podkład z zaprawy wapienno-cementowej. Z kolei liczne spękania powinny zostać wypełnione zaprawą wzbogaconą mikrowłóknami.

4) Scalenie kolorystyczne

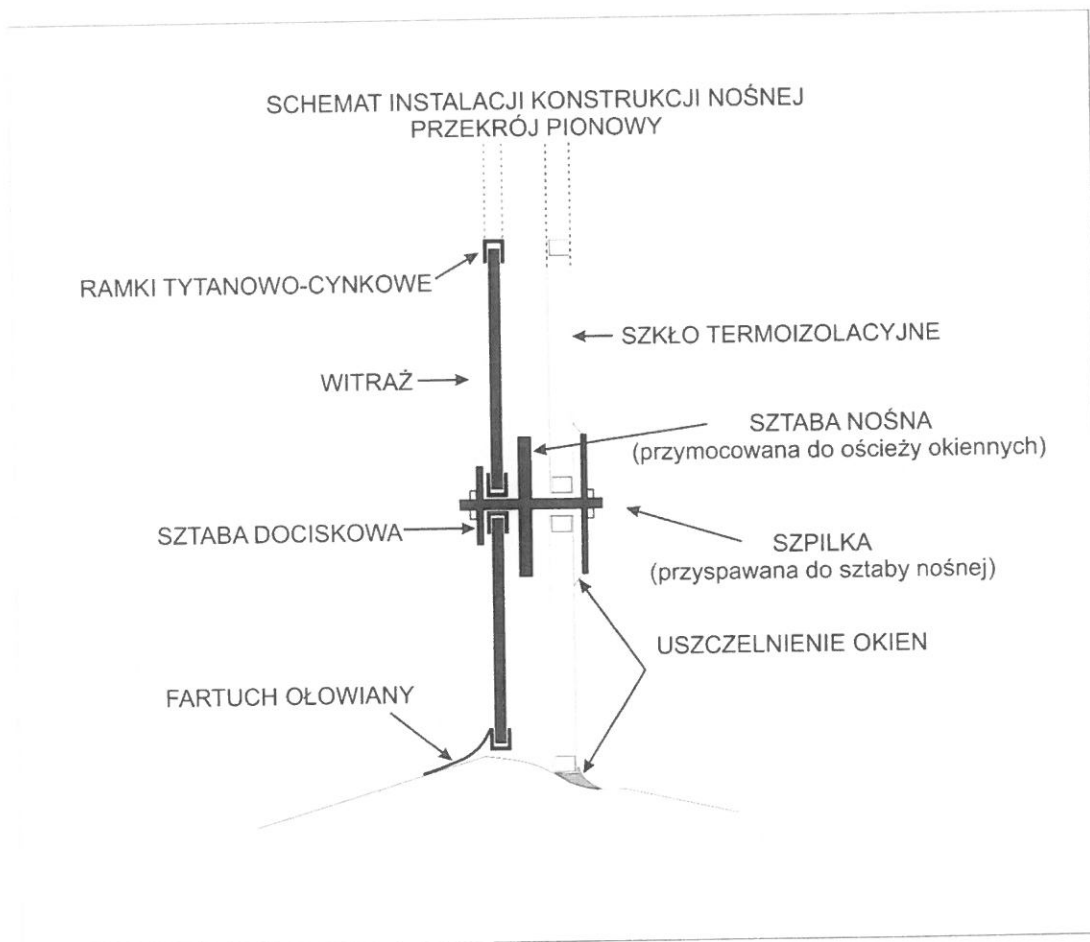
Aby elementom cementowym wokół ościeży okiennych nadać wizualny charakter kamienia proponuje się wykonać scalenie kolorystyczne farbą Restaurolazur firmy Keim ze spoiwem krzemianowym i pigmentami mineralnymi.

5) Uzupelnienie ubytków w tynkach wewnętrznych

Ubytki tynków okalających wynikające z demontażu witraży proponuje się uzupełnić drobnoziarnistą zaprawą wapienno-piaskową, a następnie scalić kolorystycznie farbą Restaurolazur firmy Keim ze spoiwem krzemianowym i pigmentami mineralnymi.

Dopuszcza się zmianę proponowanych materiałów na podobne lub równoważne, jeżeli konserwator prowadzący uzna zmianę za zasadną. Wprowadzenie zmiany względem proponowanego programu wymaga zwołania komisji konserwatorskiej podczas prac.

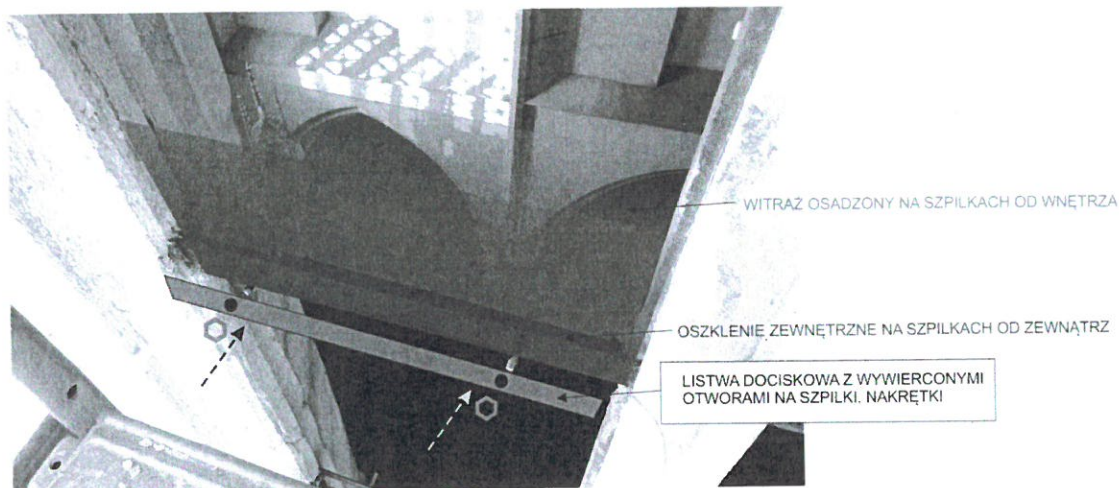
Rys. 2 Wyjaśnienie dotyczące montażu szkła osłonowego i witraża po konserwacji

1. Sztaby nośne – najszersze sztaby (płaskownik stalowy 40 mm x 6 mm) wmurowane w ościeża, poziome, biegnące w poprzek otworu okiennego. Definiują podział okna w poziomie. Najważniejsza część konstrukcji nośnej. Przenoszą ciężar oszkleń na mury.
2. Szpilki – pręty z gwintem dospawane do sztaby głównej, stanowią oparcie dla oszkleń zewnętrznego i witrażu.
3. Listwy/sztaby dociskowe – stalowe sztaby dociskające oszkleń ochronne od zewnątrz, a witraże od wnętrza budynku. Mają wywiercone otwory, umożliwiające nałożenie listew na wystające spod oszkleń/witraży szpilki. Listwy dociska się za pomocą nakrętki. Nie są wmurowane w ościeża. Dzięki takiemu rozwiązaniu witraże łatwo demontować, wystarczy odkręcić nakrętki i zdjąć listwy.
4. Fartuchy ołowiane – pasy wycięte z blachy ołowianej. Dolutowuje się je do krawędzi kwater witrażowych. Witraże nie są wmurowane w ścianę, ani uszczelnione kitem. Przez

szczeliny między witrażem a ścianą przechodzi więc światło. Fartuchy służą zasłonięciu tych szczelin. Są miękkie, łatwo je można dopasować do kształtu ościeży. Nie są szczelne, więc nie blokują wentylacji.

Rys. 3 Schemat montażu witrażu i oszklenia zewnętrznego w otworze okiennym

Edyta Bernady

DYPL. KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI
nr dypl. 336/19 ASP w Krakowie
dr Edyta Bernady
+48 608 851 783

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
z siedzibą w Przemyślu
Delegatura w Rzeszowie
35-064 Rzeszów, ul. Mickiewicza 7
tel./fax 17 853-94-61, 17 853-94-62
NIP: 795-20-71-175

Załącznik nr 1
do pisma / postanowienia / decyzji 14/23
L.dz. Rz. - IRN 5144. 31. 2023. MN
z dnia 6.03.2023

Z upoważnienia
Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
Przemyśl
Marta Nikiel
MARTA NIKIEL
Główny Specjalista
Delegatura Wojewódzkiego
Urzędu Ochrony Zabytków w Rzeszowie